

**Zpráva o činnosti národního korespondenta pro boj proti terorismu,
extremismu a trestným činům spáchaným z nenávisti za rok 2020**

JUDr. Jan Lata, Ph.D.

V Brně dne 1. února 2021
3 SE 101/2021

Portfolio „korespondenství“ lze rozdělit do dvou sice provázaných, přesto však relativně samostatných oblastí, a sice terorismu a extremismu, jehož součástí jsou i trestné činy spáchané z předsudečné nenávisti (tzv. hate crime). Zpráva je proto členěna do těchto dvou okruhů.

I. Terorismus

V oblasti teroristických trestných činů se v roce 2020 nepatrně snížil počet vedených trestních řízení na 66 ze 74 řízení v roce 2019. Podstatně však stoupl počet trestních věcí, které se nacházejí ve stadiu řízení před soudem (z 6 na 25), jakož i pravomocně odsouzených obviněných (z 2 na 18) a zároveň významněji klesl počet věcí nacházejících se ve fázi prověřování (ze 43 na 15). Z hlediska kategorií těchto trestních kauz vzrostl počet verbálních trestných činů spočívajících ve vyhrožování teroristickým trestným činem podle § 312f trestního zákoníku.

V rámci aktivit vedoucích k **teroristickému útoku** lze prvně zmínit mediálně známý případ 3 odsouzených, a to Samera Shehadeha stíhaného pro financování a podporu teroristických aktivit svého bratra Omara Shehadeha a jeho manželky Fátimy Hudkové v Sýrii (těchto dvou stíhaných jako uprchlých), pro které byl odsouzen k 10 letům, jeho bratr Omar Shehadeh k 11 letům (u tohoto obviněného ještě probíhá dovolací řízení) a Fátima Hudková k 6 letům trestu odnětí svobody. Pro financování teroristických aktivit z území ČR byl pravomocně odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody také Mohammed Yousif Al Samarraie, který finančně podpořil zapojení svého syna Watheqa Mohammeda Yousifa Al Samarraie do bojů na straně tzv. Islámského státu, na nějž byla v mezidobí též podána obžaloba.

Z tzv. **zahraničních bojovníků**, jež se zapojili do bojů proti Ukrajině, bylo Nejvyšším soudem potvrzeno podmíněné odsouzení pro pokus přečinu služby v cizích vojskách dle § 321 odst. 1 trestního zákoníku v další mediálně zmiňované kauze obviněného Erika Eštu. Jiné právní posouzení zapojení se do bojů na straně tzv. Doněcké lidové republiky bylo přijato Krajským soudem v Českých Budějovicích a potvrzeno Vrchním soudem v Praze, jejichž rozsudky byl obviněný Pavel Kafka uznán vinným zločinem účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 odst. 1, 2 trestního zákoníku (ve znění účinném do 31. 1. 2017), pro nějž byl odsouzen k tříletému trestu odnětí svobody. S toutéž právní kvalifikací byl nepravomocně odsouzen zahraniční bojovník na území východní Ukrajiny i Městským soudem v Praze, v další obdobné trestní věci byla podána obžaloba, 5 věcí se nachází na konci fáze vyšetřování a 1 věc na konci prověřování.

V rámci **verbálních** teroristických trestných činů **výhrůžného** charakteru došlo v roce 2020 k pravomocnému odsouzení pro zločin vyhrožování teroristickým trestným činem podle § 312f odst. 1 trestního zákoníku toliko v 1 trestní věci, která v loňském roce také napadla. Jde o případ výhrůžných telefonátů ohledně spáchání bombových útoků v prodejnách Kaufland, v němž byla rozsudkem Krajského soudu v Ostravě schválena dohoda o vině a trestu, kterým byl obviněný odsouzen mj. k trestu odnětí svobody v trvání 3,5 roku a ochrannému léčení protialkoholnímu. V další trestní věci podal státní zástupce odvolání pro nesouhlas s právní kvalifikací užitou Městským

soudem v Praze ohledně jednání spočívajícího v účasti obviněného na telefonátech Policii ČR, Ministerstvu vnitra, nemocnicím a dalším subjektům v ČR i SR, které měly vyvolat zdání spojení s teroristickou skupinou.

V neposlední řadě došlo v roce 2020 k procesnímu posunu v řadě trestních řízení vedených pro zločin podpory a propagace terorismu podle § 312e odst. 1, 4 písm. a) trestního zákoníku v souvislosti s internetovým **schvalováním teroristického útoku** (zejména útoku na Novém Zélandu, potažmo útoku na české občany v Afganistánu). Nově ve vztahu k této trestné činnosti napadly 3 trestní věci, zatímco v 10 věcech došlo k pravomocnému odsouzení a uložení podmíněných trestů odnětí svobody za užití § 58 odst. 1 trestního zákoníku, kterýžto postup byl akceptován i ze strany Nejvyššího státního zastupitelství, potažmo po prohlášení viny ve smyslu § 58 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku. V dalších 5 věcech probíhá řízení před soudem, přičemž v některých případech došlo ze strany Vrchního soudu v Praze k vrácení věci soudu prvního stupně z důvodu vyhovění námitkám státního zástupce o vhodnosti užití právní kvalifikace podle § 312e odst. 1, 4 písm. a) trestního zákoníku.

Stran aktivit státního zastupitelství v oblasti boje proti terorismu byla v listopadu 2020 uspořádána **pravidelná porada** (vzhledem k opatřením nouzového stavu jen jedna a videokonferenčně), jíž se účastnili státní zástupci specializující se na problematiku terorismu na krajských a vrchních státních zastupitelstvích, jakož i státní zástupci Nejvyššího státního zastupitelství, kteří shodně uvedli, že zatím dochází k odsouzení osob obžalovaných z trestných činů teroristického charakteru, ač někdy pro mírnější právní kvalifikaci. V odpolední části setkání vystoupili se svými příspěvky specialisté z Bezpečnostní a informační služby, Národní centrály proti organizovanému zločinu, Generálního ředitelství Vězeňské služby, Probační a mediační služby, Ministerstva vnitra, Českého vysokého učení technického a Masarykovy univerzity.

II. Extremismus a trestné činy z nenávisti

Ohledně trestných činů extremistického a nenávistného charakteru (tzv. *hate crime*) lze uvést, že nejčastějšími delikty byly v roce 2020 projevy sympatií k nacistickému hnutí, a to zejména v podobě hajlování za současných verbálních prohlášení „Sieg heil“ či „Heil Hitler“, jakož i distribuce závadových předmětů s nacistickou symbolikou. Obecně pokračuje trend nárůstu počtu nenávistných trestných činů páchaných prostřednictvím veřejně přístupné počítačové sítě, a to zejména v podobě komentářů na sociálních sítích zaměřených proti menšinám, potažmo aktuálně proti politikům v reakci na restriktce doprovázející nouzový stav. V řádech jednotek se objevily též případy fyzických útoků na menšiny, ale i příslušníky „majoritního etnika“. Ani v roce 2020 však podle zjištění státního zastupitelství nedošlo k rasově motivovaným útokům, jimiž by byla způsobena smrt.

Ve dvou trestních věcech extremistického charakteru, které byly v přípravném řízení odloženy postupem podle § 159a odst. 1 trestního řádu, učinilo Nejvyšší státní zastupitelství podnět k výkonu dohledu, resp. v rámci kontroly skončené věci podle § 12 odst. 3 zákona o státním zastupitelství bylo dozorovému státnímu zástupci uloženo, aby bylo v trestním řízení pokračováno. Druhý postup byl užit v mediálně

známém případě prodeje předmětů s profily nacistických pohlavárů (hrnků, triček apod.) vydavatelstvím Naše vojsko, kdy byl Nejvyšším státním zastupitelstvím zaujat názor, že i stávající právní úprava umožňuje postih daného jednání v intencích § 403 trestního zákoníku, přičemž v současné době se věc nachází na konci vyšetřování s návrhem policejního orgánu na podání obžaloby. V Poslanecké sněmovně navíc probíhá legislativní aktivita ohledně kriminalizace výroby, distribuce a veřejného zpřístupnění díla s vyobrazením hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka.

Ve vztahu k extremismu lze poukázat také na případ Dominika Kobulnického, jehož odsouzení pro zločin založení, podpory a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka bylo v roce 2020 potvrzeno i Nejvyšším soudem. Uvedeného zločinu se dopustil tím, že na veřejně přístupném facebookovém profilu prezentoval symboly teroristických organizací Kavkazský emirát a Islámský stát. Ze zajímavých trestních kauz nenávistného charakteru lze zmínit jednání příslušníka bezpečnostního sboru, který na svém veřejně přístupném facebookovém profilu opakovaně publikoval hanobící výroky proti islámu, muslimům a muslimským migrantům. Soudy nižších stupňů byla věc postoupena do přestupkového řízení, proti čemuž brojil nejvyšší státní zástupce prostřednictvím dovolání, v němž argumentoval pro posouzení daného jednání jako přečinu hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob.

V oblasti trestných činů z nenávisti bylo Nejvyšší státní zastupitelství v roce 2020 činné v souvislosti se závazky plynoucími z **Memoranda o porozumění** uzavřeného v roce 2019 mezi Nejvyšším státním zastupitelstvím, Justiční akademií a Úřadem pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR) při Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE), o implementaci Programu školení pro státní zástupce ve věci trestných činů páchaných z nenávisti (**Program PAHCT**).

V tomto směru se nejdříve dne 24. 1. 2020 na půdě Nejvyššího státního zastupitelství uskutečnilo **setkání členů Národní pracovní skupiny pro implementaci PAHCT** s Národním styčným důstojníkem pro koordinaci implementace PAHCT, Janem Latou, a *hate crime officer*-em pro českou pobočku ODIHR, Viktorem Kundrákem, jehož předmětem byla zejména diskuse o „Učební osnově pro školitele“ jakožto podkladu pro školení lektorů ve dnech 18. – 20. 2. 2020. Z oslovených institucí se setkání zúčastnili zástupci Nejvyššího soudu, Ministerstva vnitra, Úřadu vlády ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Národní centrály proti organizovanému zločinu, Federace židovských obcí v ČR, neziskové organizace In IUSTITIA, o.p.s., a Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity.

V návaznosti na uvedené setkání proběhlo ve dnech 18. – 20. 2. 2020 v prostorách Justiční akademie v Kroměříži „**Školení školitelů – Školení pro státní zástupce ve věci trestných činů páchaných z nenávisti (PAHCT)**“, jehož cílem bylo zaškolit budoucí lektory 4 navazujících školení pro státní zástupce specializující se na stíhání trestných činů z nenávisti. Lektoři tohoto úvodního školení byli Viktor Kundrák a Juha-Mikko Hämäläinen (státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Helsinkách). Účastníky školení byli státní zástupci z Nejvyššího státního zastupitelství, jakož i státní zástupci z 1 krajského a 5 okresních státních

zastupitelství, vedoucí oddělení extremismu Krajského ředitelství policie hl. m. Prahy, 2 zástupkyně neziskové organizace In IUSTITIA, o.p.s., a zástupce Kanceláře veřejného ochránce práv. S ohledem na omezení spojená s nouzovým stavem se v průběhu roku 2020 podařilo realizovat pouze 1 z plánovaných 4 školení pro státní zástupce specializující se na stíhání nenávistných trestných činů, které proběhlo v termínu 10. – 11. 3. 2020 pro státní zástupce z obvodu působnosti pražského městského a krajského státního zastupitelství. Konání zbývajících 3 seminářů bylo přesunuto na rok 2021, kdy je ve dnech 25. – 26. 3. 2021 plánováno také školení pro širší odbornou veřejnost z řad soudců, státních zástupců, jejich asistentů a čekatelů.